

Focus op de Das

Peter Lambrichts, Voerendaal

Als fotograaf met een voorliefde voor de natuur ben ik steeds op zoek naar onderwerpen die ik kan uitdiepen en waarmee ik me gedurende een langere periode kan bezighouden. Vanwege de uitgebreide fauna en flora vormt de Limburgse natuur hierbij een haast onuitputtelijke inspiratiebron.

Fouragerende Das

Dassengezin

En gedegen voorbereiding is noodzakelijk

Na het bepalen van een geschikt onderwerp is het belangrijk dat eerst het nodige vooronderzoek gedaan wordt.

Om het onderwerp van je keuze te kunnen lokaliseren is het natuurlijk van belang dat je kennis hebt over de voorkeur voor wat betreft het "leefgebied". Anders wordt het zoeken naar de spreekwoordelijke "speld in een hooiberg" omdat veel plant- en diersoorten (denk hierbij bijvoorbeeld aan orchideeën en aan de Europese boomkikker) maar op een beperkt aantal, vaak geïsoleerde, locaties voorkomen. Vervolgens is het belangrijk om te achterhalen in welke periode van het jaar het onderwerp (het beste) gefotografeerd kan worden. Het Vliegend hert, Nederlands grootste keversoor, leeft bijvoorbeeld maar gedurende een zeer beperkte periode boven de grond. Buiten deze periode zul je er absoluut niet in slagen om deze diersoort te vinden.

Indien op basis van deze informatie de periode en de omgevingskarakteristieken bekend zijn volgt, in het geval het een diersoort betreft, de zoektocht naar informatie over bijvoorbeeld leefwijze en eetgewoonten. Hierbij is het in de eerste plaats van belang om te achterhalen tijdens welke periode van de dag een dier (het meest) actief is ('s ochtends, overdag, 's avonds of 's nachts). Daarnaast kan de informatie over eetgewoonten helpen bij het bepalen van foerageergebieden.

je, bij wijze van spreken, tijdens het wandelen in de natuur moet oppassen dat je niet in een Dassenhol belandt, kon ik mijn onderzoek beperken tot het lokaliseren van een bewoonde Dassenburcht en het zoeken naar informatie over leefwijze en eetgewoonten. En dan is het "gewoon" een kwestie van wachten.....

Jonge Das

De Das in Nederland

De Europese das (Meles meles), het grootste voorkomende landroofdier in Nederland, behoort tot de familie der marterachtigen en komt vooral voor op de hogere gronden in het oosten, zuiden en midden van het land. De meeste dassen komen voor op de Veluwe, in oostelijk Noord-Brabant en Zuid-Limburg.

Rond 1900 leefden er naar schatting 12.000 dassen in Nederland, maar door vervolging was dat aantal in 1960 gedaald tot ongeveer 1.200.

In Zuid-Limburg was dit het gevolg van jacht en wildstroperij omdat tot 1960 dassenvlees, dassenhaar en met name dassenvet enorm populair waren. Aan dassenvet werd een geneeskrachtige werking toegeschreven op allerlei mijnwerkers kwalen.

Als gevolg van de bescherming van de das groeit de populatie echter weer en op dit moment leven in Nederland naar schatting weer 5.000 tot 6.000 exemplaren.

Uiterlijk en afmetingen

De das is herkenbaar aan zijn zwart-witte vacht, zijn brede witte kop met twee brede zwarte strepen en zijn zwaarbouwde gedrongen lichaam en witte staart. Aan zijn korte poten zitten stevige tenen met daaraan lange, gekromde nagels waarmee hij uitstekend kan graven.

Pasgeboren dassen zijn grijswit, met zijdeachtig haar bedekt en vaak zijn de donkere banden over de ogen al zichtbaar. Na enkele weken is hun vacht gelijk aan die van de volwassen dieren.

Met een lichaamslengte (kop-romp) van 65 tot 80 cm, staartlengte van 12 tot 19 cm en gewicht tussen 6,6 en 16,7 kg vormt de das een imposante verschijning. Het mannetje is iets zwaarder en fors gebouwd, heeft een bredere kop, een dikkere nek en soms een wigvormige staart. In de late zomer en herfst neemt het gewicht van een das flink toe, omdat de das dan een vetlaag opbouwt om de winter door te komen.

Leefgebied

De das leeft in allerlei soorten biotopen, maar heeft een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Naast voldoende dekking moet het leefgebied ook voorzien in een groot voedselaanbod.

Aangezien dassen in uitgebreide zelf gegraven holenstelsels (burchten) leven, moet de bodem daarnaast geschikt zijn om goed in te kunnen graven en dient de grondwaterstand minimaal 1,5 m onder het maaiveld te liggen.

Leefwijze en voedsel

Overdag blijft de das in een netwerk van ondergrondse tunnels. Deze zogenaamde burchten worden van generatie op generatie gebruikt en regelmatig uitgebreid waardoor een burcht soms een hele hectare kan beslaan. Normaal gesproken leeft in een burcht een familiegroep van 3 tot 4 dieren, maar onder gunstige omstandigheden wonen er soms tot 20 dassen in een burcht, waaronder één dominant mannetje.

Een burcht heeft meestal 3 tot 10 ingangen en bestaat uit holen die door lange gangen, van soms enkele honderden meters lang, met elkaar verbonden zijn. De gangen worden pijpen genoemd en de holen woonkelders. Een woongedeelte is bekleed met droog gras, mos, bladeren, dennennaalden en varensloof dat regelmatig wordt vernieuwd. In droge nachten wordt dit in de omgeving verzameld en achterwaarts de burcht ingetrokken.

Rondom de burcht vormt zo'n dassenfamilie een territorium van doorgaans 30 tot 50 ha, waaruit andere dassen verdreven worden. De grootte van een territorium is afhankelijk van het voedselaanbod.

Ingang Dassenburcht

De das is een nachtdier dat in de schemering zijn burcht verlaat. Hij begint dan met het uitvoerig verkennen van de omgeving en het verzorgen van zijn vacht. Vervolgens schuift de das met zijn neus aan de grond in zijn territorium rond, om zoek naar langzaam bewegende prooien en plantaardig voedsel. De das is een opportunistische alleseater en een slechte jager die alles eet wat hij tegenkomt.

Door hun luidruchtige manier van foerageren ontsnapt vrijwel alles wat alert is. Ze eten daarom voornamelijk regenwormen die ze 's nachts in weilanden en open gebieden opsporen. Verder eten ze bosvruchten, gevallen fruit, noten, eikels, knollen, mais, koren, paddenstoelen, knaagdieren, slakken, kevers en hommel- en wespenbroed.

Sporen

De das is goed waarneembaar door de vele herkenbare sporen die hij achterlaat.

De loopsporen van de das hebben de vorm van een halve-maan gevormd door de afdrukken van de 5 lange nagels aan de tenen van zijn voorpoten. Dassens lopen met een schommelende stap of draf.

De das gebruikt bomen in de omgeving van de burcht als krabbom en als speelboom. Een krabbom wordt gebruikt om de nagels aan te slijpen. Als er jongen zijn, is er vaak ook een speelboom bij de burcht te vinden. Deze is duidelijk te herkennen omdat de bosbodem rondom deze boom is weggeveegd. Dassenburchten zijn te herkennen aan de grote hoeveelheden zand en "gemorst" nestmateriaal, waardoor ze te onderscheiden zijn van vossenholten. Op de stortbergen bij een dassenburcht loopt vaak een geul en zijn dassenharen en loopsporen te vinden. Bij oudere burchten zijn vaak 20 tot 30 cm brede wissels tussen de halingangen en foerageergebieden te vinden.

Tenslotte graaft de das in de omgeving van de burcht 10 tot 15 cm diepe putjes (latrines) om zijn (zwarte/donkergroene) uitwerpselen in te deponeren. Indien er jongen in de burcht aanwezig zijn, zijn deze latrines vaak in de directe omgeving van een ingang te vinden.

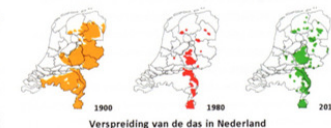
Bredeiging en bescherming

De das heeft geen natuurlijke vijanden. Maar nadat in de 60-er jaren de jacht op de das redelijk effectief werd bestreden, lagen andere bedreigingen op de loer. Naast een verlies van de leefgebieden van de dassen ten gevolge van de bevolkingstoename het verdwijnen van kleinschalig agrarisch landschap, eiste ook de uitbreiding van het wegennet zijn tol. Momenteel sterven in Nederland jaarlijks nog steeds zo'n 700 dassen in het verkeer.

Dassenwiel

Door de maatschappelijke inspanningen voor het behoud van deze diersoort zijn de aantallen en verspreiding flink toegenomen. Naast lokale herintroducties zorgen ook het creëren van open plekken in bossen, het bemesten van graslanden en het aanplanten van heggen en houtwallen voor geschikte leefgebieden, waarin de das voldoende voedsel vindt en zich veilig kan verplaatsen.

Verspreiding van de das in Nederland

Daarnaast worden er op steeds meer plekken middels de aanleg van dassentunnels en het plaatsen van waarschuwingborden maatregelen getroffen om het aantal verkeersslachtoffers terug te dringen.

Foto's van de schrijver